

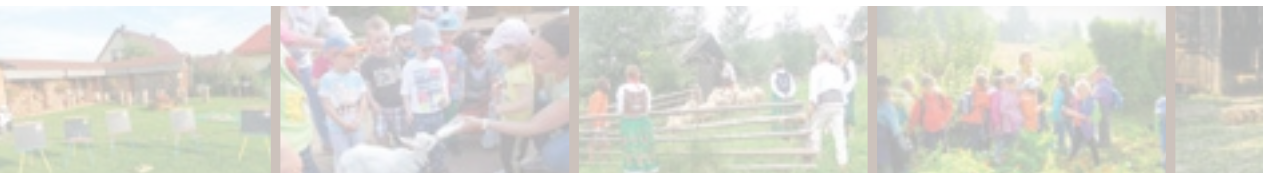
Ogólnopolska Sieć Zagród Edukacyjnych

Prawne uwarunkowania prowadzenia działalności edukacyjnej w gospodarstwach rolnych

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Projekt opracowany przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie. Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

dr Jerzy Raciborski
Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie

Prawne uwarunkowania prowadzenia działalności edukacyjnej w gospodarstwach rolnych

Fot. na okładce: Zagroda edukacyjna „Kruczyzna”, woj. dolnośląskie

© Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
© Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA
Kraków 2015

Publikacja bezpłatna przygotowana w ramach Planu działania Sekretariatu Centralnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

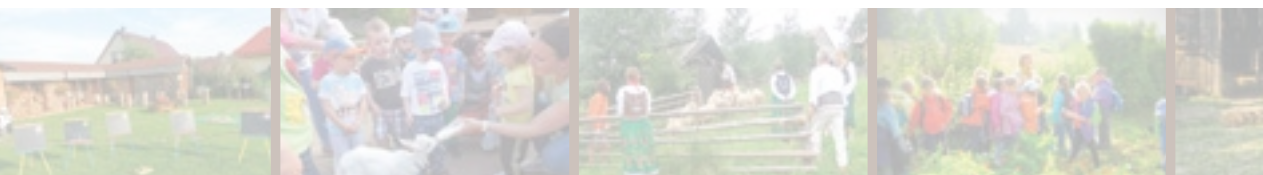
Odwiedź portal KSOW – www.ksow.pl
Zostań Partnerem Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

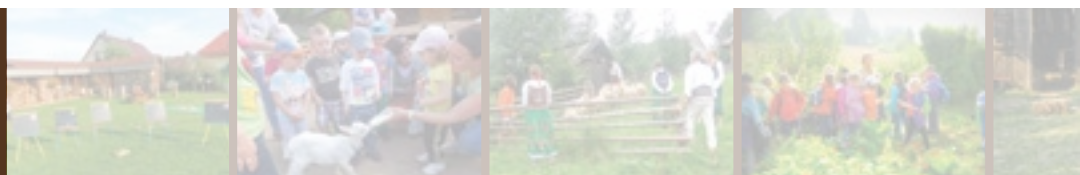

Projekt opracowany przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie

Opracowanie graficzne, skład, redakcja, korekta, druk i dystrybucja:
Taka Paka Project and Design Group – Halina Ostaszewska
www.takapaka.com

1. Forma organizacyjna agroturystycznego gospodarstwa edukacyjnego

1.1. Gospodarstwo edukacyjne jako uzupełnienie oferty gospodarstwa agroturystycznego

Zagroda edukacyjna może być rozszerzeniem oferty gospodarstwa agroturystycznego już istniejącego lub rozpoczynającego działalność. W takim przypadku trzeba określić, które z usług świadczonych w gospodarstwie mogą skorzystać z ułatwień zawartych w przepisach, a które wykraczają poza te udogodnienia.

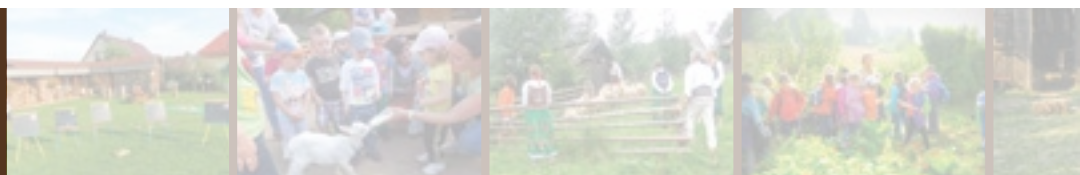
Należy przy tym przypomnieć, że agroturystyka nie jest terminem używanym bezpośrednio w podstawowych aktach prawnych, natomiast rzeczywiste ułatwienia są zawarte dla tej działalności w kilku odrębnych ustawach i wymagają każdorazowo interpretacji uwzględniającej indywidualną sytuację świadczącego usługi. Obejmują one w szczególności:

- wyłączenie w art. 3 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity Dz.U. z 2015 r., poz. 483), zwanej dalej w skrócie usdg, „wynajmowania przez rolników pokoi, sprzedaży posiłków domowych i świadczenia w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów”, podobnie jak „działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego” czy „wyrobu wina przez producentów będących rolnikami”;
- zwolnienie z podatku dochodowego od osób fizycznych, na podstawie art. 21 pkt 43 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity Dz.U. z 2012 r., poz. 361), zgodnie z którym zwolnione z opodatkowania są dochody uzyskane z tytułu wynajmu osobom przebywającym na wypoczynku pokoi gościnnych w budynkach mieszkalnych położonych na terenach wiejskich, w gospodarstwie rolnym, oraz dochody uzyskane z tytułu wyżywienia tych osób, jeżeli liczba wynajmowanych pokoi nie przekracza 5;
- uznanie w art. 1a ust. 2 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (tekst jednolity Dz.U. z 2014 r., poz. 849), że w rozumieniu ustawy nie uważa się za działalność gospodarczą wynajmowania turystom pokoi gościnnych w budynkach mieszkalnych znajdujących się na obszarach wiejskich przez osoby ze stałym miejscem pobytu w gminie położonej na tym terenie, jeżeli liczba pokoi przeznaczonych do wynajęcia nie przekracza 5; oznacza to, że stawki podatku od nieruchomości związanego z tego typu działalnością pozostaną na niższym poziomie, właściwym do wykorzystywania tych nieruchomości na cele mieszkaniowe.

Działalność wykraczająca poza wymienione ułatwienia będzie wymagała dostosowania do ogólnie obowiązujących przepisów, w tym przepisów dotyczących pozarolniczej działalności gospodarczej, omówionych punkcie 1.2.

1.2. Wyspecjalizowana działalność edukacyjna niezależna od innych usług agroturystycznych

Przy prowadzeniu wyspecjalizowanej działalności zarobkowej związanej z udostępnianiem gospodarstwa dla celów edukacyjnych nie korzysta się z żadnych szczególnych rozwiązań prawnych, będzie zatem ta aktywność podlegała ogólnym przepisom o działalności gospodar-

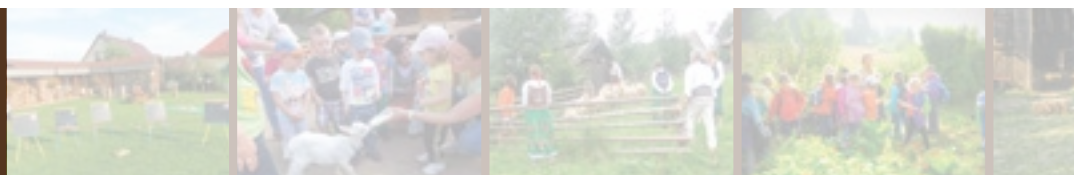

gają obowiązkowi złożenia wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG), zgodnie z przepisami art. 14 oraz 23 i następnych usdg. Według obecnej regulacji nie później niż w dniu roboczym następującym po dokonaniu wpisu CEIDG przesyła odpowiednie dane niezbędne dla wpisu w rejestrze podmiotów gospodarki narodowej (REGON), zgłoszenia identyfikacyjnego albo aktualizacyjnego, NIP, zgłoszenia płatnika składek albo ich zmiany w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych, albo zgłoszenia oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników (o czym w dalszej części), oraz złożenia oświadczenia o wyborze formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych albo wniosku o zastosowanie opodatkowania w formie karty podatkowej, zgłoszenia rejestracyjnego lub aktualizacyjnego, o których mowa w przepisach o podatku od towarów i usług. Dane przekazywane są elektronicznie do naczelnika urzędu skarbowego wskazanego przez przedsiębiorcę, a po uzyskaniu informacji o nadanym numerze identyfikacji podatkowej (NIP) do Głównego Urzędu Statystycznego i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych albo Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, wraz z informacją o dokonaniu wpisu do CEIDG i nadanym numerze NIP.

Podstawowym obciążeniem osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą jest konieczność opłacania składek ubezpieczenia społecznego (ZUS) i zdrowotnego (NFZ), określonych przepisami ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2015 r., poz. 159) dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą oraz przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz.U. z 2015 r., poz. 581). W przypadku gospodarstw rolnych istnieje możliwość prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej i pozostawania w ubezpieczeniu KRUS na warunkach określonych w art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz.U. z 2015 r., poz. 704). Możliwość taka dotyczy rolników lub domowników podlegających ubezpieczeniu rolniczemu nieprzerwanie od 3 lat z mocy ustawy i w pełnym zakresie, którzy złożą w KRUS w ciągu 14 dni od rozpoczęcia pozarolniczej działalności gospodarczej odpowiednie oświadczenie, nadal prowadzą lub pracują w gospodarstwie rolnym (obejmującym obszar ponad 1 ha przeliczeniowego lub w dziale specjalnym), nie są pracownikami, emerytami lub rencistami, a kwota należnego podatku dochodowego z tytułu pozarolniczej działalności za poprzedni rok nie przekracza 3 204 zł (za rok 2015).

1.2.2. Jako działalność zarobkowa organizacji wiejskich

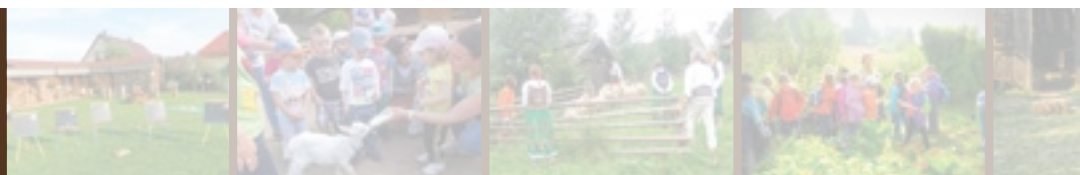
W przypadku gdy gospodarstwo edukacyjne ma być prowadzone jako przedsięwzięcie zarobkowe organizacji wiejskiej, na przykład koła gospodyń wiejskich, stowarzyszenia agroturystycznego czy ekologicznego, podstawową sprawą jest określenie statusu takiej organizacji jako przedsiębiorcy. Organizacje te podlegają wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego – rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jednolity Dz.U. z 2013 r., poz. 1203), dalej określanej jako ustawa o KRS. Po uzyskaniu wpisu do tego rejestru organizacja podejmująca działalność gospodarczą podlega także wpisowi do Krajowego Rejestru Gospodarczego – rejestru przedsiębiorców na podstawie art. 50 ustawy o KRS. O tym, czy działalność organizacji staje się działalnością gospodarczą, decydują jej cechy omówione w poprzednich punktach.

że działalność, która nie ma charakteru zarobkowego w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, może mieć taki charakter w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego, bardzo rygorystycznych w tym zakresie.

Finansowanie takiej działalności może dokonywać się ze składek członkowskich lub dotacji, ale także z przychodów bezpośrednio pochodzących z działalności statutowej, w tym opłat za usługi edukacyjne gospodarstwa. Znajduje to oparcie w przepisach podatkowych, na przykład zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych wolne od podatku są dochody podatników, których celem statutowym jest m.in. działalność naukowa, naukowo-techniczna, oświatowa, kulturalna, ochrony środowiska – w części przeznaczonej na realizację tych celów.

Podobnie wolne od podatku są dochody jednostek organizacyjnych Ochotniczej Straży Pożarnej – w części przeznaczonej na cele statutowe (w tym zakresie jednostki te nie mają obowiązku prowadzenia dokumentacji wymaganej przez przepisy Ordynacji podatkowej), a także dochody związków zawodowych, społeczno-zawodowych organizacji rolników, izb rolniczych, izb gospodarczych, organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła, spółdzielczych związków rewizyjnych, organizacji pracodawców i partii politycznych, działających na podstawie odrębnych ustaw – w części przeznaczonej na cele statutowe, z wyłączeniem działalności gospodarczej.

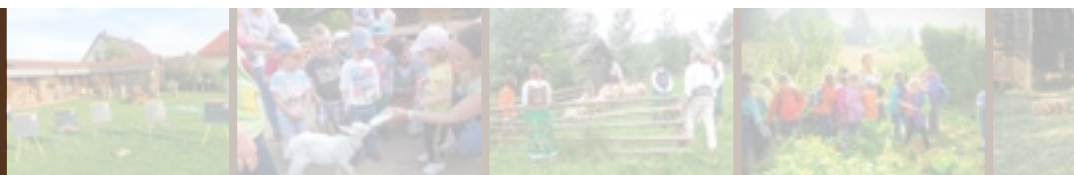

i ogrzewanych tunelach foliowych, upraw grzybów i ich grzybni, upraw roślin in vitro, fermowej hodowli i chowu drobiu rzeźnego i nieśnego, wylęgarni drobiu, hodowli i chowu zwierząt futerkowych i laboratoryjnych, hodowli dżdżownic, hodowli entomofagów, hodowli jedwabników, prowadzenia pasiek oraz hodowli i chowu innych zwierząt poza gospodarstwem rolnym, w ilościach przekraczających normy określone w załączniku nr 2 do ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, na przykład szklarnie powyżej 25m², drób rzeźny powyżej 100 sztuk, nieśny 80 sztuk, krów poza gospodarstwem powyżej 5 sztuk itp.

Dla usług świadczonych w gospodarstwach edukacyjnych podstawowe znaczenie będą miały tzw. **zasady ogólne** opodatkowania, wynikające z ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Podstawą opodatkowania jest dochód, a stawka opodatkowania jest progresywna i wynosi 18% w przypadku dochodu do 85 528 zł rocznie i 32% nadwyżki ponad tę kwotę. Podatek pomniejsza się o tzw. kwotę wolną (556,02 zł), co oznacza, że w praktyce dochód do 3089 zł rocznie jest wolny od podatku. Przedsiębiorcy opłacający podatek dochodowy na zasadach ogólnych mogą wybrać opodatkowanie dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej według tzw. stawki liniowej 19%, bez względu na wysokość tego dochodu. Inne ich dochody będą w takim przypadku opodatkowane według stawki progresywnej lub wynikającej z przepisów szczególnych. Podatnicy opłacający podatek według skali progresywnej mogą korzystać z tzw. ulgi prorodzinnej (odliczeń na dzieci), co jest niedostępne dla opodatkowanych stawką liniową oraz opłacających podatek w formach zryczałtowanych.

Zryczałtowane formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych, wprowadzone ustawą z 1998 r., przewidują uproszczone zasady obliczania i opłacania tego podatku, ale nie zawsze muszą być korzystniejsze dla podatnika niż zasady ogólne. W każdym przypadku zaleca się dokonanie odpowiedniej symulacji. **Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych** to forma opodatkowania, dla której podstawą obliczenia podatku nie jest dochód (pomniejszony o koszty), a pełny przychód z prowadzonej działalności. Tym samym podatnik zwolniony jest z konieczności dokumentowania i ewidencjonowania ponoszonych kosztów. Stawki tego ryczałtu są zróżnicowane i wynoszą w uproszczeniu: 20% przychodu z wolnych zawodów, 17% z niektórych usług (np. agentów i pośredników turystycznych), 8,5% dla działalności usługowej, 5,5% dla działalności wytwórczej oraz 3,0% dla handlu i gastronomii „bezalcoholowej”. Można równocześnie opłacać kilka stawek ryczałtu, prowadząc odpowiednią ewidencję.

Karta podatkowa jest zryczałtowaną formą opłacania podatku dochodowego, polegającą na wpłaceniu przez podatnika stałej kwoty podatku, bez względu na wysokość osiąganego przychodu. Z formy tej mogą korzystać przedsiębiorcy prowadzący jeden z rodzajów działalności wymieniony w tabeli będącej załącznikiem do ustawy, w tym na przykład interesujące z perspektywy gospodarstw edukacyjnych usługi stolarskie, kołodziejskie, bednarskie, koszykarskie, gręplarskie, kilimiarskie, koronkarskie (z wyłączeniem maszynowego), młynarskie oraz przemiał i przerób zbóż w wiatrakach oraz śrutowanie zboża, zduńskie, studniarskie (bez studni głębinowych), usługi utrzymania i pielęgnacji zwierząt, w tym w zakresie zbiorowego wypasu owiec w rejonach górskich w sezonie letnim. Kartą podatkową może być także objęty handel detaliczny żywnością, w tym owocami i warzywami, napojami, wyrobami tytoniowymi i kwiatami, niektóre usługi gastronomiczne i transportowe (taksówkowe, przewozy pasażerskie z wykorzystaniem ludzkiej i zwierzęcej siły pociągowej, transportu wodnego śródlądowego, w tym transportu na rzece Dunajec przez flisaków pienińskich), usługi rozrywkowe (automaty

przedsiębiorstwa do innych celów niż działalność gospodarcza czy nieodpłatne świadczenie usług na cele osobiste podatnika lub jego pracowników. Zgodnie z art. 15 ustawy za podatnika uważa się osobę lub jednostkę niemającą osobowości prawnej wykonującą działalność gospodarczą obejmującą wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne, oraz rolników, a także działalność osób wykonujących wolne zawody, również wówczas, gdy czynność została wykonana jednorazowo w okolicznościach wskazujących na zamiar wykonywania czynności w sposób częstotliwy. Podstawą opodatkowania jest obrót, to znaczy kwota należna z tytułu sprzedaży. Opodatkowanie w stawce podstawowej wynosi 22% (23%). Stosuje się także dla określonych grup towarów i usług stawki obniżone: 7% (8%) i 5% oraz stawkę 0% przy eksporcie towarów (i zrównanej z nim dostawie wewnątrzwspólnotowej). W okresie od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2013 r. stawki zostały podwyższone do wartości podanych w nawiasach.

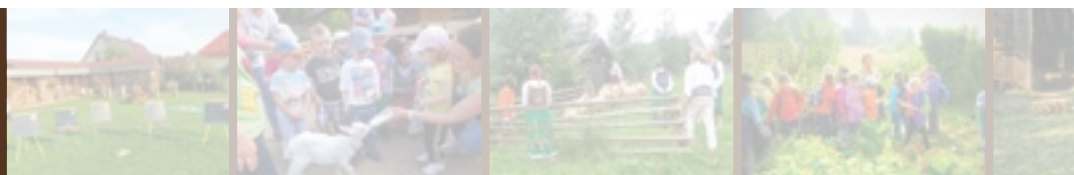
Przepisy przewidują także zwolnienia z obowiązku opłacania podatku – przedmiotowe (ze względu na rodzaj towaru lub usługi) i podmiotowe (ze względu na osobę podatnika). Najważniejszym, ze względu na cel niniejszego poradnika, jest zwolnienie podmiotowe drobnych przedsiębiorców, to znaczy osób, u których wartość sprzedaży opodatkowanej w poprzednim roku podatkowym nie przekroczyła łącznie 150 000 złotych (art. 113 ustawy). Do wartości tej nie wlicza się sprzedaży zwolnionej z podatku, w tym sprzedaży produktów rolnych i świadczenia usług rolniczych przez rolników ryczałtowych. Dla udokumentowania wielkości sprzedaży podatnik powinien prowadzić tzw. dzienną ewidencję sprzedaży (w dowolnej formie), niezależnie od tego, czy takiej ewidencji wymaga wybrana przez niego forma opodatkowania podatkiem dochodowym.

Zwolnienia przedmiotowe, poza wspomnianym zwolnieniem rolników ryczałtowych, określają przede wszystkim przepisy art. 43 ustawy, w tym w pkt 26 i następnym wymienia się usługi jednostek systemu oświaty (szkoły i uczelnie), prywatne nauczanie świadczone przez nauczycieli, nauczanie języków obcych, a także inne usługi kształcenia i przekwalifikowania zawodowego (w tym świadczone przez podmioty, które uzyskały akredytację i gdy są finansowane ze środków publicznych). Jednak zakres tego zwolnienia wydaje się trudny do wykorzystania w gospodarstwie edukacyjnym. Bardziej prawdopodobne jest wykorzystanie zwolnienia z pkt 33 obejmującego usługi kulturalne świadczone przez indywidualnych twórców i artystów wykonawców, w rozumieniu przepisów o prawie autorskim i prawach pokrewnych, wynagradzane w formie honorariów, w tym za przekazanie lub udzielenie licencji do praw autorskich lub praw do artystycznego wykonania utworów.

Należy pamiętać, że zwolnienie z podatku oznacza w praktyce także niemożność odliczenia podatku zawartego w ponoszonych kosztach działalności – zakupach towarów, opłatach za usługi obce, energię itp. Dlatego w niektórych przypadkach, gdy ponosi się znaczne koszty, w tym związane z rozpoczęciem działalności, inwestycjami i wyposażeniem gospodarstwa, wybór opodatkowania (statusu czynnego podatnika) może być korzystny, bo większe są sumy podatku naliczonego w kosztach niż należnego z tytułu sprzedaży własnych usług.

2.3. Podatki i opłaty lokalne

Podatki i opłaty lokalne pobierane są na podstawie ustawy z 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych i obejmują m.in. ważne z perspektywy działalności edukacyjnej gospodarstw agroturystycznych: podatek od nieruchomości oraz opłatę miejscową i klimatyczną.

3. Kwalifikacje zawodowe wymagane w działalności gospodarstw edukacyjnych

3.1. Kwalifikacje oświatowe (pedagogiczne)

Gospodarstwa edukacyjne nie należą do systemu oświaty w zakresie zdefiniowanym w art. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572), w związku z czym nie muszą spełniać wymagań w zakresie kwalifikacji pedagogicznych określonych tą ustawą i przepisami wydanymi na jej podstawie tylko po to, aby przyjmować na swoim terenie dzieci i młodzież. Wyjątkiem jest organizowanie wypoczynku. Bardzo prawdopodobne bowiem jest korzystanie z gospodarstw edukacyjnych w zorganizowanej formie przez przedszkola, szkoły i inne placówki, i w związku z tym pojawia się konieczność spełniania przez osoby organizujące takie przyjazdy i pobyty wymagań wynikających z przepisów oświatowych.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz.U. Nr 135, poz. 1516) pozwala tym placówkom urządzać dla wychowanków i uczniów, zwanych dalej „uczniami”, różnorodne formy krajoznawstwa i turystyki. Organizuje je m.in. w celu poznawania kraju, jego środowiska przyrodniczego, tradycji, zabytków kultury i historii, poszerzania wiedzy z różnych dziedzin życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego, upowszechniania wśród dzieci i młodzieży zasad ochrony środowiska naturalnego oraz umiejętności korzystania z zasobów przyrody, co w pełni odpowiada misji gospodarstw edukacyjnych.

Krajoznawstwo i turystyka może być organizowana w ramach zajęć lekcyjnych, pozalekcyjnych oraz pozaszkolnych, a w szczególności jako:

- wycieczki przedmiotowe, w celu uzupełnienia obowiązującego programu nauczania, w ramach danego przedmiotu lub przedmiotów pokrewnych;
- wycieczki krajoznawczo-turystyczne, w których udział nie wymaga od uczestników przygotowania kondycyjnego i umiejętności specjalistycznych;
- imprezy krajoznawczo-turystyczne, takie jak: biwaki, konkursy, turnieje;
- imprezy turystyki kwalifikowanej i obozy wędrowne, w których udział wymaga od uczestników przygotowania kondycyjnego i umiejętności specjalistycznych, w tym postępowania się specjalistycznym sprzętem;
- imprezy wyjazdowe – związane z realizacją programu nauczania, takie jak: zielone szkoły, szkoły zimowe, szkoły ekologiczne.

Wycieczkami lub imprezami kierują wyznaczeni pracownicy pedagogiczni szkoły o kwalifikacjach odpowiednich do realizacji określonych form krajoznawstwa i turystyki, lub inna osoba pełnoletnia, która ukończyła kurs kierowników wycieczek szkolnych, jest instruktorem harcerskim lub ma uprawnienia przewodnika turystycznego, przodownika lub instruktora turystyki kwalifikowanej lub pilota wycieczek. Opiekunem wycieczki lub imprezy może być nauczyciel albo inna osoba pełnoletnia, a zatem także gospodarz lub osoba z nim współpracująca. Kierowników i opiekunów zatwierdza dyrektor szkoły.

Gospodarstwa mogą jednak prowadzić **działalność w zakresie organizowania wypoczynku**. Na podstawie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997

zadań przewodników turystycznych. Wymagania te mogą mieć znaczenie w gospodarstwach edukacyjnych, oferowanie bowiem kilku usług za wspólną cenę może oznaczać organizowanie imprez turystycznych.

Organizowanie imprez turystycznych wymaga uzyskania przez przedsiębiorcę wpisu do rejestru działalności regulowanej (zwanego dalej „wpisem”). Wpisu takiego dokonuje marszałek województwa, jeżeli przedsiębiorca oświadczy, że spełnia warunki prowadzenia działalności (przy czym od roku 2010 nie wymaga się już zapewnienia kierowania działalnością przez osobę posiadającą odpowiednie kwalifikacje – obejmujące niekaralność, wykształcenie i praktykę) oraz przedstawi odpowiednią umowę gwarancji lub ubezpieczenia, albo oświadczenie o przyjmowaniu wpłat wyłącznie na rachunek powierniczy, dzięki czemu pieniądze wpłacane przez klientów zostaną zwrócone w razie niewykonania umowy, nawet gdyby przedsiębiorca okazał się niewypłacalny. Impreza turystyczna to co najmniej dwie usługi turystyczne tworzące jednolity program i objęte wspólną ceną, jeżeli usługi te obejmują nocleg lub trwają ponad 24 godziny albo jeżeli program przewiduje zmianę miejsca pobytu.

Jednak nie zawsze oferowanie usług złożonych, obejmujących kilka połączonych świadczeń (np. zakwaterowanie, wyżywienie, usługi rekreacyjne itp.), będzie wymagało uzyskiwania wpisu.

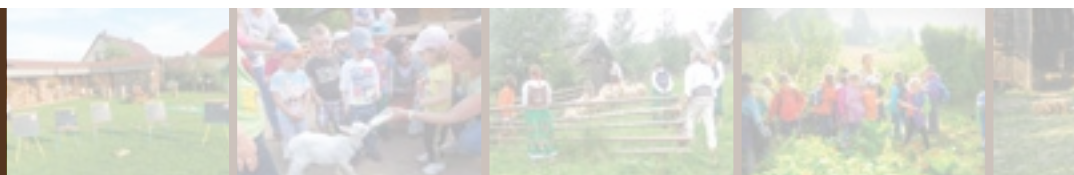
Po pierwsze, w przypadku świadczenia wszystkich usług związanych z pobytem turysty (w tym zakwaterowaniem) w obrębie jednego obiektu uznaje się, że jest to pojedyncza usługa hotelarska, na którą nie trzeba uzyskiwać wpisu. Dotyczy to zwykle różnego rodzaju wczasów i pobyków wypoczynkowych, w ramach których łączy się zakwaterowanie, wyżywienie i pewne atrakcje oferowane przez pensjonat, kemping czy inny obiekt, a zatem także edukacyjne gospodarstwo agroturystyczne.

Po drugie, w przypadku łączenia w całość usług wymienionych w art. 3 usdg (wynajmu pokoi lub miejsc pod namioty, posiłków domowych i innych usług związanych z pobytem turystów) przez rolnika i w gospodarstwie rolnym, nie można wymagać wpisu, gdyż świadczącego takie usługi nie uważa się za przedsiębiorcę.

Przepisy o usługach turystycznych stawiają także wymagania co do kwalifikacji osób świadczących **usługi górskich przewodników turystycznych**. Szczególnie warunki uzyskiwania uprawnień przez tych przewodników turystycznych mogą okazać się pewnego rodzaju barierą w oferowaniu usług na wsi. Przewodnikiem turystycznym, innym niż górski, może być osoba posiadająca wykształcenie średnie, niekarana, , bo przewodnik turystyczny to osoba zawodowo oprowadzająca turystów lub odwiedzających po wybranych obszarach, miejscowościach lub obiektach (art. 7 pkt. 3). Osoba zaś, która chciałaby pozyskać stałe źródło utrzymania z oprowadzania turystów po terenach górskich, powinna zdobyć stosowne uprawnienia (ukończyć kurs, zdać egzamin przed komisją powołaną przez marszałka województwa i przeprowadzić wymagane badania lekarskie). Zwykle jednak oprowadzanie po najbliższej miejscowości nie będzie wymagać uzyskania uprawnień.

3.3. Kwalifikacje w zakresie rekreacji

Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r o sporcie (Dz.U. z 2014 r., poz. 715 tekst jednolity) uchyliła dotychczasowe przepisy związane z organizowaniem rekreacji i wymaganiami kwalifikacyjnymi dla instruktorów rekreacji czy osób prowadzących zorganizowane zajęcia rekreacyjne. Tym samym zapewnienie odpowiednich kwalifikacji w przypadku organizowania, na przykład

tego rodzaju nie zostały zachowały, a uzyskanie nowych nie jest możliwe, zmieniły się bowiem wymagania warunków technicznych. W takim przypadku, dla tzw. innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie, dopuszcza się zastąpienie tych decyzji opinią o bezpieczeństwie użytkowania budynku, wystawioną przez rzeczoznawcę budowlanego.

W przypadku gospodarstw edukacyjnych należy przyjąć, że powinny one dysponować pomieszczeniem przeznaczonym na czasowy pobyt ludzi (od 2 do 4 godzin) lub nawet na stały pobyt ludzi (ponad 4 godziny dziennie). Wymagania dla takich pomieszczeń dotyczą między innymi ich oświetlenia, wymaganej wysokości czy dojścia. W gospodarstwie edukacyjnym powinno znajdować się także pomieszczenie higieniczno-sanitarne spełniające wymagania w zakresie kubatury, wyposażenia, wentylacji i wykończenia powierzchni podłóg i ścian, umożliwiającego ich zmywanie. Jeżeli oferta gospodarstwa obejmuje dłuższe pobyty lub organizację wypoczynku dzieci i młodzieży, zakres wymagań będzie odpowiednio szerszy.

Spełnienie wymagań jest sprawdzane przy wydawaniu pozwoleń na budowę, odbiorach, a także w przypadku badania wniosku o organizację wypoczynku dzieci i młodzieży. Natomiast w odniesieniu do tzw. innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie, w tym do pokoi gościnnych, wypełnienie wymagań może zostać sprawdzone w wyniku kontroli dokonywanej przez wójta lub marszałka województwa (na podstawie ustawy o usługach turystycznych), a także przez organy nadzoru budowlanego. Organ kontrolujący może wówczas wezwać do przedstawienia dokumentów potwierdzających legalność budynku w ujęciu prawa budowlanego. Przedstawienia dokumentów tego rodzaju może obecnie wymagać także organ prowadzący ewidencję innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie.

Właściciel lub zarządca jest obowiązany prowadzić dla każdego budynku książkę obiektu budowlanego, stanowiącą dokument przeznaczony do zapisów dotyczących przeprowadzanych badań i kontroli stanu technicznego, remontów i przebudowy, w okresie użytkowania obiektu budowlanego. Obowiązek prowadzenia książki nie dotyczy właścicieli lub zarządców budynków indywidualnego budownictwa jednorodzinnego, zagrodowego, letniskowego. Zatem książka taka nie będzie wymagana od gospodarzy wynajmujących pokoje w budynku mieszkalnym jednorodzinny lub zagrodowym, będzie natomiast wymagana w budynkach wielorodzinnych oraz w budynkach wzniesionych na cele usługowe lub do tych celów adaptowanych.

4.2. Przepisy przeciwpożarowe

Budynki, w tym budynki mieszkalne i usługowe, inne obiekty budowlane, a także tereny, na przykład takie, jak pola biwakowe czy tereny rekreacyjne, określane w przepisach przeciwpożarowych jako „obiekty”, powinny być projektowane, użytkowane i utrzymywane w sposób zabezpieczający przed powstaniem pożaru. Szczegółową podstawę dla wymagań w tym zakresie stwarza między innymi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz.U. Nr 109, poz. 719), wydane na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (tekst jednolity Dz.U. z 2009 r. Nr 178, poz. 1380), które uzupełnia wymienione przepisy budowlane.

Wymagania przeciwpożarowe są zróżnicowane, w zależności od tego, czy w budynku może przebywać więcej niż 50 osób, czy przewiduje się przebywanie w nich ludzi o ograniczonej

W innych obiektach przestrzeganie wymagań jest obowiązkiem gospodarza obiektu, który ponosi odpowiedzialność za szkody spowodowane nieprzebrzeganiem tych wymagań.

4.3. Warunki sanitarne

Warunki sanitarne wymagane od prowadzących gospodarstwa edukacyjne wynikać mogą pośrednio z przepisów o bezpieczeństwie i higienie w placówkach oświatowych, z przepisów dotyczących produkcji, a także przetwarzania i dystrybucji żywności i organizacji żywienia, a także w pewnym zakresie z przepisów określających warunki zakwaterowania.

Jak wspomniano, gospodarstwa edukacyjne nie są placówkami oświatowymi, ale przepisy dotyczące higieny w tych placówkach można uznać za podstawę wymagań sanitarnych związanych z organizacją działalności edukacyjnej takiego gospodarstwa. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2003 Nr 6, poz. 69) wprowadza m.in. wymóg zapewnienia w pomieszczeniach sanitarno-higienicznych ciepłej i zimnej wody bieżącej oraz środków higieny osobistej oraz utrzymywania urządzeń sanitarnohigienicznych w czystości i pełnej sprawności technicznej. W pomieszczeniach szkoły i placówki zapewnia się właściwe oświetlenie, wentylację i ogrzewanie. Sprzęty, z których korzystają osoby pozostające pod opieką szkoły lub placówki, dostosowuje się do wymagań ergonomii. Pomieszczenia, w których odbywają się zajęcia, wietrzy się w czasie każdej przerwy, a w razie potrzeby także w czasie zajęć. W pomieszczeniach, w których odbywają się zajęcia, zapewnia się temperaturę co najmniej 18 °C.

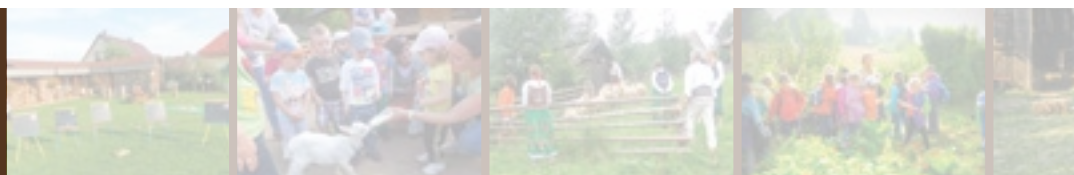
Wymagania związane z produkcją, przetwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu żywności opierają się na wymaganiach **dobrej praktyki rolniczej, produkcyjnej i higienicznej**, co oznacza, że ustawodawca nie określa szczegółowo wymagań, co do wyposażenia gospodarstw, zakładów i pomieszczeń ani nie określa stosowanych procedur, oczekuje natomiast od każdego przedsiębiorcy i rolnika, że tak zorganizuje swoją działalność, aby wyeliminować zagrożenia dla bezpieczeństwa żywności i żywienia.

Prowadzenie działalności gastronomicznej wymaga spełnienia wymogów określonych nową ustawą z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (tekst jednolity Dz.U. z 2015 r., poz. 594) oraz działających bezpośrednio aktów prawa europejskiego (rozporządzeń), między innymi:

- rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd do spraw Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w sprawie bezpieczeństwa żywności (Dz.Urz. WE L 31 z 01.02.2002, s. 1);
- rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz.Urz. UE L 139 z 30.04.2004, s. 1; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 34, s. 319).

W miejsce dawnych przepisów szczegółowych obowiązują zatem wprost przepisy załącznika II do rozporządzenia 852/2004.

Rozdział 3 tego załącznika określa wymagania m.in. dla pomieszczeń używanych głównie jako prywatne domy mieszkalne, ale w których regularnie przygotowuje się żywność w celu

dzenia zwierzęcego (tekst jednolity Dz.U. z 2014 r., poz. 1577), oraz przepisów rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególnie przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz.Urz. UE L 139 z 30.04.2004, s. 55; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, s. 14), i rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególnie przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz.Urz. UE L 139 z 30.04.2004, s. 206; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, s. 75). Przepisy te stanowią podstawę dla wydania rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz.U. 2007 Nr 5, poz. 38).

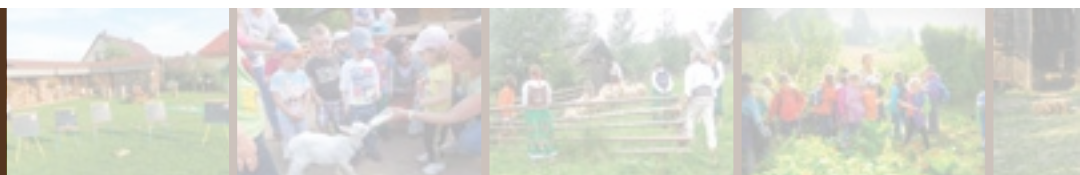
Należy zwrócić uwagę, że sprzedaż bezpośrednia, określona w powyższych przepisach, nie obejmuje przygotowywania posiłków z własnych produktów rolnych. Dlatego w gospodarstwie łączącym te rodzaje działalności należy zadbać o ewidencjonowanie produktów własnych wykorzystanych do przygotowywania posiłków dla gości, aby zapewnić kontrolę jakości użytych składników.

Wymagania sanitarne dla **zakwaterowania** w podstawowych obiektach (niekategoryzowanych) wynikają z załącznika nr 7 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 2004 r. w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie (Dz.U. z 2006 r. Nr 22, poz. 169). Zgodnie z tymi wymaganiami należy zapewnić:

- łazienkę (węzeł higieniczno-sanitarny) jedną na nie więcej niż 15 osób, wyposażoną w natrysk lub wannę z zabezpieczeniem antypoślizgowym, umywalkę z białem lub półką i wieszakiem na ręcznik, WC, lustro z górnym lub bocznym oświetleniem, uniwersalne gniazdko elektryczne z osłoną, pojemnik na śmieci (niepalny lub trudnopalny), dozownik do płynnego mydła i ręczniki papierowe; należy także zapewnić zimną i ciepłą wodą przez całą dobę (ciepła – minimum dwie godziny rano i dwie godziny wieczorem);
- w wynajmowanych pokojach powierzchnię mieszkalną nie mniejszą niż 6 m² w pokojach 1 – i 2-osobowych, a w większych dodatkowo 2 m² na każdą następną osobę;
- pokoje odpowiednio umeblowane – łóżko jednoosobowe nie mniejsze niż 80 x 190 cm, a dwuosobowe nie mniejsze niż 120 x 190 cm zaopatrzone w pościel (kołdra lub dwa koce z poszwą, poduszka z poszewką, prześcieradło); przy każdym łóżku należy zapewnić nocny stolik lub półkę, dodatkowo w pokoju stół lub stolik, krzesło lub taboret (jeden na osobę, lecz nie mniej niż dwa na pokój) lub ławę, wieszak na odzież oraz półkę lub stelaż na rzeczy osobiste, a także kosz na śmieci niepalny lub trudnopalny, jeżeli pokój nie ma własnej łazienki, w której taki kosz się znajduje;
- oświetlenie pokoi minimum jednym punktem świetlnym o mocy 60 W, wyposażenie w zastony okienne zaciemniające;
- ogrzewanie w całym obiekcie, chyba że pokoje wynajmowane są jedynie w sezonie letnim.

4.4. Prawo ochrony konsumenta

Osoby świadczące usługi w gospodarstwach rolnych nie są uważane za przedsiębiorców w świetle wielu przepisów, w tym szczególnie przepisów ustawy o swobodzie działalności

ubiegania się o wypłatę środków z tego zabezpieczenia, minimum treści umów zawieranych przez organizatorów turystyki z klientami. W obiektach hotelarskich wymaga się podania do publicznej wiadomości, poprzez umieszczenie w widocznym miejscu: nazwy oraz siedziby lub imienia i nazwiska, a także adresu przedsiębiorcy świadczącego usługi w obiekcie, określenia rodzaju i kategorii obiektu, informacje o podstawowych usługach wraz z podstawowymi cenami, informacji o przystosowaniu obiektu do potrzeb osób niepełno-sprawnych.

W praktyce gospodarstw edukacyjnych te przepisy mogą mieć znaczenie przy określaniu postanowień regulaminów wiążących osoby korzystające z usług gospodarstwa, formułowaniu oferty czy zawieraniu umów. Warto przy tym zwrócić uwagę, że potencjalnie podstawowym klientem gospodarstw edukacyjnych mogą być szkoły i przedszkola, które dzięki przepisom ustawy o usługach turystycznych chronione są tak jak konsument – osoba fizyczna.

4.5. Certyfikacja usług

Usługi gospodarstw edukacyjnych nie podlegają urzędowej certyfikacji, a ich wykonywanie, jak wykazano, nie opiera się na obowiązku uzyskiwania zezwoleń czy szczególnej rejestracji.

Jednak wykonywanie działalności edukacyjnej w takich gospodarstwach będzie bardziej wiarygodne, jeżeli wiarygodny podmiot poświadczy, że prezentowane w gospodarstwie wartości kultury wsi są autentyczne, a usługi są wykonywane w sposób pozwalający osiągnąć zamierzony efekt dydaktyczny i wychowawczy wobec młodzieży odwiedzającej to gospodarstwo. Poświadczenie takie może przybrać dowolną formę, na przykład rekomendacji.

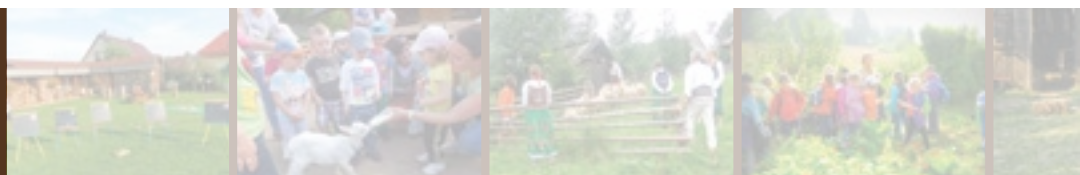
Pewną ochronę prawną można uzyskać, wykorzystując w tym celu wspólny znak towarowy gwarancyjny, o którym mowa w art. 137 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (tekst jednolity Dz.U. z 2013 r., poz. 1410). Zgodnie z tą regulacją organizacji posiadającej osobowość prawną, która sama nie używa znaku towarowego, może być udzielone prawo ochronne na znak przeznaczony do używania przez przedsiębiorców stosujących się do zasad ustalonych w regulaminie znaku, przyjętym przez uprawnioną organizację i podlegającym w tym zakresie jej kontroli (wspólny znak towarowy gwarancyjny).

Inaczej niż przy zwykłym znaku towarowym uprawniony z prawa ochronnego na wspólny znak towarowy gwarancyjny, bez ważnych powodów, nie może odmówić prawa używania znaku przedsiębiorcom, którzy spełniają kryteria określone we wspomnianym regulaminie. Do tej pory znaku takiego nie rejestrowano, a jego ewentualne wykorzystanie uzależnione będzie od rzeczywistych potrzeb przedsiębiorców prowadzących gospodarstwa edukacyjne.

Podsumowanie

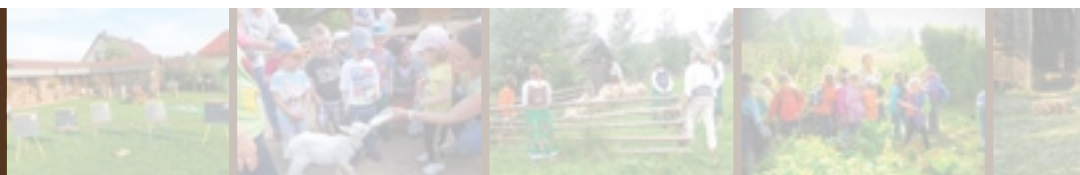
Przedstawione regulacje prawne, które mogą mieć związek z prowadzeniem gospodarstwa edukacyjnego, wskazują, że gospodarstwo to ani nie podlega szczególnym obowiązkom, ani nie korzysta ze szczególnych ułatwień czy przywilejów. Jest traktowane przez ustawodawcę jak każda inna działalność gospodarcza lub społeczna.

Zaproponowane formy organizacyjne, połączone z przyjętym w konkretnym gospodarstwie zakresem usług stanowiących podstawę jego przychodów, wyznaczają jednak pewien zakres obowiązków osób lub jednostek prowadzących takie gospodarstwa.

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 584).
2. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r., poz. 361).
3. Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 849).
4. Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 121).
5. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 581).
6. Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 704).
7. Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 1203).
8. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 851).
9. Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. Nr 144 poz. 930 z późniejszymi zmianami).
10. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (tekst jednolity Dz. U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054).
11. Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz. U. z 2012r., poz. 651).
12. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572).
13. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. Nr 135, poz. 1516).
14. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania (Dz. U. Nr 12, poz. 67).
15. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 196).
16. Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2014 r., poz. 715)
17. Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 1458).
18. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. Nr 208, poz. 1240).
19. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 1409).

Publikacja wchodzi w skład Pakietu informacyjno-edukacyjnego Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych. Pakiet tworzy 10 poradników:

- Wprowadzenie do zagadnień edukacji w gospodarstwie rolnym
- Prawne uwarunkowania prowadzenia działalności edukacyjnej w gospodarstwach rolnych
- Edukacja w zagrodach edukacyjnych w kontekście dokumentów programowych wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego
- Praktyczne zastosowanie psychologii rozwojowej w zagrodach edukacyjnych
- Podstawy metodyki zajęć organizowanych w warunkach gospodarstwa wiejskiego
- Ścieżka miodu. Twórcze wykorzystanie zasobów gospodarstwa rolnego do celów edukacyjnych
- Ścieżka jajka. Twórcze wykorzystanie zasobów gospodarstwa rolnego do celów edukacyjnych
- Zagrody edukacyjne w promocji produktów lokalnych
- Możliwości wsparcia finansowego działalności gospodarstw edukacyjnych na terenach wiejskich
- Koncepcja i funkcjonowanie Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych

www.zagrodaedukacyjna.pl

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie
ul. Meiselsa 1, 31-063 Kraków, tel. 12 424 05 23 (13), fax. 12 424 05 05, e-mail: drow.krakow@cdr.gov.pl